

Çankırı Kentsel Sit Alanı'nda Kent İmgelerinin Değerlendirilmesi

Evaluation of Urban Images in Çankırı Urban Protected Area

Pelin ŞAHİN KÖRMEÇLİ¹ , Gamze SEÇKİN GÜNDOĞAN²

ÖZ

Tarihi özelliklere sahip yerleşim alanları, geçmiş ile günümüz arasındaki bağın devam ettirilmesi bakımından önem taşımaktadır. Günümüzde sürekli değişim içerisinde olan kentler, tarihi dokusundan uzaklaşmakta ve kent kimliğini yansıtan bileşenler kentlinin zihninden silinmeye başlamaktadır. Kentlerin kimliğini yansıtmaları, o kentin tarihi ve kültürel dokusunun korunmasına ve sürdürülebilirliğine bağlıdır. Kente kimlik kazandıran imgeler kentte yaşayanların hafızasında kente ilişkin değerlerin canlı kalmasını sağlamaktadır. Bu çalışmada, Çankırı Kentsel Sit Alanı içinde kent imgesini oluşturan mekânların ortaya çıkarılması ve kent kimliğine katkı sağlayacak önerilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma alanı olarak seçilen Çankırı Kentsel Sit Alanı'nda Osmanlı Dönemi'nden günümüze kadar gelmiş ve tarihi dokuyu yansıtan kentsel elemanlar; arazi çalışması, görsel ve mekânsal analizlerle birlikte değerlendirilerek kent imgeleri haritaları oluşturulmuştur. Sonuçta tüm veriler birleştirilmiş, kentte yapılacak tasarım ve planlama çalışmalarına fikir oluşturabilecek imge haritası elde edilmiş ve öneriler getirilmiştir. Çalışmada Çankırı'nın kent kimliğini geliştirmek ve kent imgelerini yaşatmak bakımından verilen mekânsal önerilerin de kentin turizm potansiyeline katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çankırı, kent imgesi, kent kimliği, tarihi kentler

ABSTRACT

Settlement areas with historical characteristics are important in terms of keeping the link between the past and present. Nowadays cities that are in constant change are moving away from their historical texture and the components reflecting the urban identity are beginning to be erased from the minds of the citizens. The reflection of identity of the cities depends on protection and sustainability of the historical and cultural texture of that city. Urban images that give identity to the city provide that the values of the city remain alive in the memory of the people living in the city. In this study, it is aimed to reveal the spaces that form the image of the city in the Çankırı Urban Site and to develop suggestions for the development of urban identity. In the Çankırı Urban Site, which was chosen as the study area, urban elements that have come from the Ottoman Period and reflect the historical texture were evaluated together with field work, visual and spatial analyzes, and city image maps were created. As a result, all the data is combined, an image map is obtained that could create an idea for the design and planning studies to be carried out in the city and suggestions were made. It is thought that the spatial suggestions given in terms of improving the urban identity of Çankırı and keeping the city images alive will also contribute to the tourism potential of the city.

Keywords: Çankırı, historical cities, urban identity, urban image

¹ Pelin Şahin Körmeçli: Çankırı Karatekin University, Faculty of Forestry, Landscape Architecture, pelinsahin@karatekin.edu.tr, 0000-0003-4772-8202

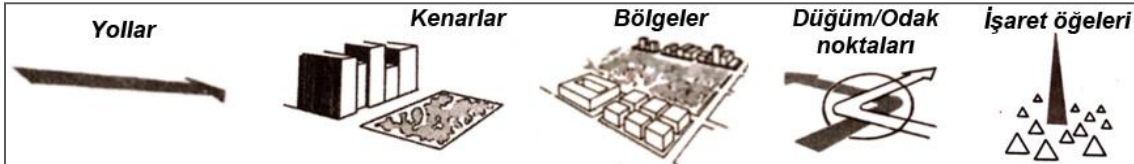
² Gamze Seçkin Gündoğan: Çankırı Karatekin University, Çerkeş Vocational School of Higher Education, Department of Architecture and Urban Planning, gseckin@karatekin.edu.tr, 0000-0001-7674-8670

1. GİRİŞ:

Kentler değişip gelişen ve geçmişin birikimlerini günümüze aktaran yaşam alanlarıdır. Günümüzde nüfus artışı ile birlikte yaşanan hızlı kentleşme süreci, kentlerde mekânların değişimine yol açarak kent kimliğinin olumsuz yönde etkilenmesine neden olmaktadır. Kentler zaman içerisinde çevresel, kültürel, ekonomik gibi çok sayıda faktörün etkileşimi sonucunda kimliklerini oluşturmaktadırlar. "Kentsel kimliğin gelişmesi ile ortaya çıkan kentsel imge, kentlilerin ve onu ziyaret edenlerin kentin kendi içerisinde sahip olduğu ilişkiler ağının ve diğer kentlerle olan uzamsal yapısının zihinde görünür olma şeklidir" (Türk, 2017). Kentlerin imgelere sahip olmasının yanı sıra sahip olduğu bu imgelerin kentli hafızasında nasıl algılandığı önemlidir (Köse ve Dönmez, 2021). Kent imgeleri insan ve mekân arasındaki köprüyü kuran algılama, görme, duyma, hissetme gibi süreçleri bünyesinde barındırmakta ve zihinde kent kimliğinin oluşmasını sağlamaktadır. Her kent içinde kendi imgesini barındırdığı için kentin kendine özgü bir kimliği bulunmaktadır. Rossi (2006)'ye göre şehrin kendisi, orada yaşayanların ortak hafızasıdır. Kentte yaşayan insanların oluşturduğu hafıza, kenti diğer kentlerden ayırt eden bileşenlerin yansımasıdır. Fiziksel çevreye ait imgeler ise, insanların zihinlerinde oluşan kent kimliğine anlam kazandırmaktadır. Diğer yandan, insanların etkileşim içerisinde olmadığı tarihi çevrelerdeki kentsel imgeler, kentlinin hafızasından giderek silinmeye başlamaktadır. Bu nedenle; bireylerin kentle kurduğu fiziksel ve görsel ilişkinin geliştirilmesine, mevcut kent imgelerinin ortaya çıkarılmasına ve grafiksel anlatım yöntemlerin kullanılarak değerlendirilmesine ihtiyaç vardır.

Lynch (2010), kentin imgelenebilmesi ve zihinsel olarak biçimlenebilmesindeki unsurları: yollar, sınırlar/kenarlar, bölgeler, odak/düğüm noktaları ve işaret öğeleri olmak üzere beş başlıkta toplamaktadır (Şekil 1). Kent imgesi olarak ifade edilen imaj kavramı fiziksel çevrenin zihinsel resmi, haritası veya modelidir (Lynch, 1960). Kentin okunabilirliği ve zihinde şekillenmesi, kent imgesi bileşenlerinin arasında ilişkiler ağının kurulmasına bağlıdır. "Zihinde depolanan çevresel bilgi kodlamaları genellikle kentsel imgeler; binalar, sokaklar, heykeller, çeşmeler, parklar, topografik-doğal vb. veriler üzerinden olmaktadır" (Öztürk, 2016). Kent imgelerinin değerlendirmelerine yönelik çalışmalar, farklı meslek disiplinleri tarafından planlama ve tasarım eylemlerine yön vermektedir.

Şekil 1. Kent imgeleri (Lynch, 2010)

Lynch (2010)'in kent imgelerine ait çalışması referans alınarak pek çok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalar kentin sağlıklı gelişimi için tarihi öneme sahip geçmişten gelen kent imgelerinin analiz edilerek korunması ve yeni yerleşim alanlarıyla uyumlu şekilde olması gerektiğini göstermektedir. Tarihi çevreler imgesel değer taşımanın yanı sıra yapımında kullanılan malzemeler ve özenle icra edilmiş işçilik ile de dikkat çekmektedirler (Ahunbay, 2017; Öğçe 2020). Kent imgesi; bir yandan uzmanlar (teorisyenler ve profesyoneller), yerel otoriteler ve kent halkı arasındaki ilişkiye aracılık edilebilecek bir iletişim platformu olabilirken, diğer yandan yerel kalkınma politikalarını detaylandırmada bir çalışma aracı olabilmektedir (Neacşu, 2009). Duymuş vd. (2018)'nin Adana üzerine yaptığı çalışmada, kentin tarihi çekirdeği ve yakın çevresinde konumlanmış, çoğunluğu tarihsel öğeler içeren kent imgelerinin mekânsal belleklerde ön plana çıktıkları görülmektedir. Kent mekânındaki fiziksel bileşenlerin bir araya gelişleri, algılanabilir olması ve kentin tarihi ve kimliği ile ilişkili olarak fiziksel bileşenlere atfedilen anlamlar güçlü bir kent imgesinin önemli özellikleridir (Eraydın, 2016). Bir mekânın sosyal ilişkiler açısından anlamı, adı ve tarihiyle ilişkisi onun imgelenebilirliğini etkileyebilmektedir (Lynch, 2010). Bir kentin sağlıklı gelişimini devam ettirebilmesi

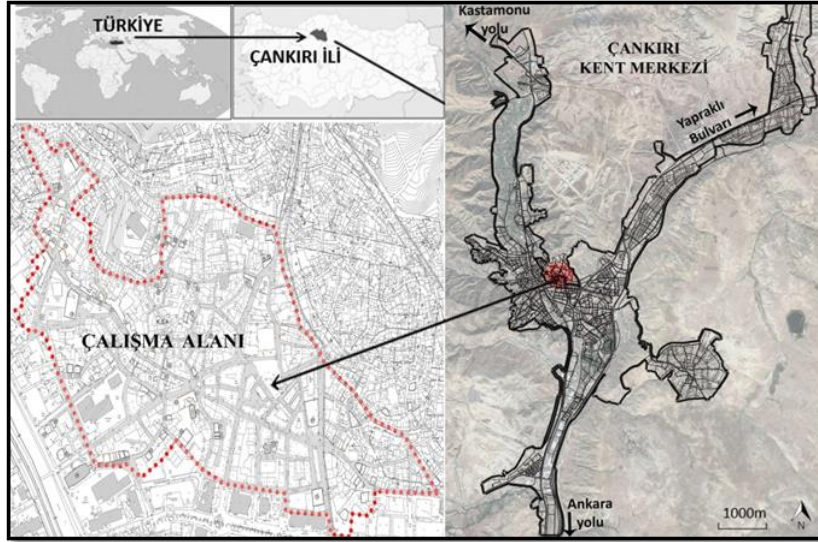
için geçmişten gelen bellek öğelerinin iyi analiz edilerek korunması, yeni kentsel program ve yapılaşmalar ile uzlaşma içinde olması gerekmektedir (Öztürk, 2016). Bir yerleşmenin algılanabilmesinin ve öğrenilebilmesinin en temel yolunun kent ve kentlinin iletişimi olup, bu iletişimin doğru ve sağlam olması kentin yapısal öğelerinin anlaşılabilirliği sağlanabilmektedir (Erkan ve Zenen, 2010). Tarihi değerlerin sürdürülebilirliği kentin kimliği ile ilişkilendirilmektedir. Toplumların fiziksel, siyasal, ekonomik ve kültürel alanı olarak kentlerin hayatta kalması, kent kültürünün devamlılığının sağlanmasıyla ilişkili olup; tarihsel mirasın sürdürülmesi kentlerin devamlılığının garantisidir (Güler vd., 2016).

Kentin tarihini yansıtan imgelerin gelecek nesillere aktarılması ve yaşatılması önem kazanmaktadır. Bu çalışmanın amacı; Çankırı ilindeki günümüz kentsel sit alanı üzerinde bulunan ve kentin tarihini yansıtan imgelerin ortaya çıkarılarak kent kimliğinin korunması, geliştirilmesi ve sürdürülebilirliği için mekânsal önerilerin üretilmesidir. Çalışmanın örneklemini oluşturan kentsel sit alanı, geçmişteki mekânsal özellikleri yansıtan tarihi dokuya sahiptir. Araştırmada, alanın en güçlü imge elemanlarının neler olduğu ve bu imgelerin nerelerde toplandığı incelenmiştir. Alandaki kentsel imge elemanları ile sokak dokusu arasında ilişkinin olup olmadığı sorgulanmaktadır. Araştırmada öncelikle alanın kimliğini oluşturan kent imgesi bileşenleri (yollar, kenarlar, bölgeler, odak noktaları, işaret öğeleri) çıkarılmıştır. Daha sonra her imgeye ait oluşturulan haritalar bir araya getirilerek tüm alanın kent imgesi haritası oluşturulmuştur. Böylece 2014 yılından itibaren restore edilmeye başlanan Çankırı Kentsel Sit Alanı'nda günümüze ait güncel bir veri oluşturulması sağlanmıştır. Diğer yandan alanın fiziksel altyapısını oluşturan imgelerden yolların ve odak noktalarının oluşturduğu ilişkiler ağı analiz edilerek bu ağda önem taşıyan alanlar belirlenmiştir. Alanın fiziksel altyapısını oluşturan mevcut kent imgelerinin durumu gelecekte üretilecek olan planlama ve tasarım çalışmalarına yön verecektir. Ayrıca kent imgelerine yönelik mekânsal algıyı inceleyen çalışma sonuçlarının ise Çankırı kentinin gelişimi bakımından yararlı olacağı düşünülmektedir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

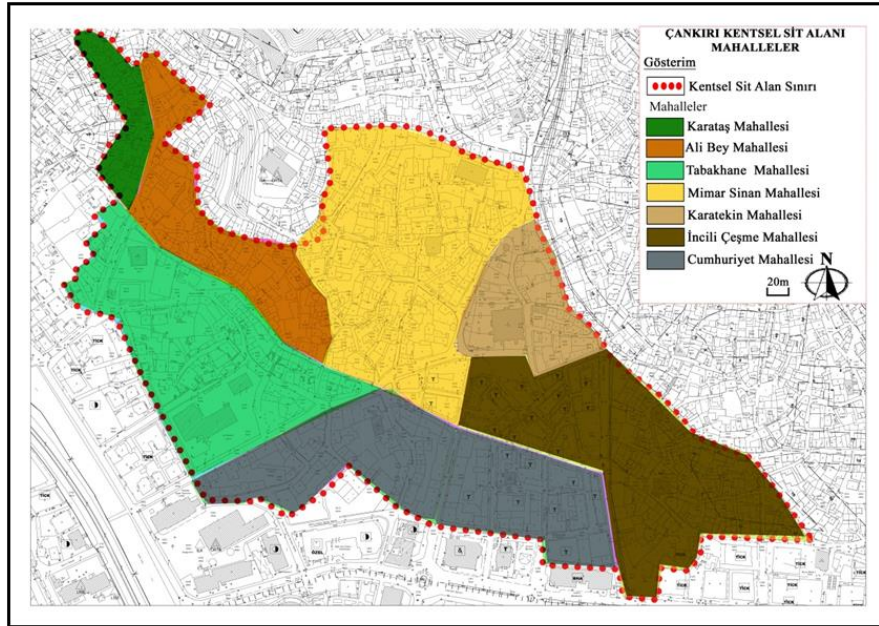
2.1 Materyal

Çankırı; İç Anadolu Bölgesi'nin Orta Kızılırmak bölümünde yer alan, Ankara, Bolu, Çorum, Kastamonu ve Kırıkkale illeri ile çevrili bir kenttir. Kentin Tunç Çağına kadar uzanan bir tarihi bulunmaktadır. M.Ö. 2000'li yıllara gelindiğinde ise Hitit İmparatorluğunun önemli yerleşim yerlerinden birisi olmuştur. Hititlerden sonra Çankırı Friglerin hâkimiyetinde kalmıştır. Daha sonrasında sırasıyla Romalılar, Bizanslılar, Büyük Selçuklu ve Osmanlı Devleti gibi önemli medeniyetlerin idaresi altında bulunmuştur (URL-1). Cumhuriyetin ilanından sonra 1925 yılında "1642 Sayılı Vilayetler İdaresi Kanunu" ile il olmuştur (URL-2). İl statüsü kazanan Çankırı'ya bağlı 12 ilçe bulunmaktadır. İlin en büyük ilçesini Merkez ilçesi oluşturmaktadır. Çankırı ili Merkez ilçesine bağlı kentsel sit alanı çalışmanın ana materyalini oluşturmaktadır (Şekil 2). Alana ilişkin hâlihazır haritalar Çankırı Belediyesi'nden temin edilmiştir (Anonim, 2020). Kentsel sit alanının çalışma alanı olarak seçilmesindeki etmen, sahip olduğu tarihi ve kültürel peyzaj bileşenlerini içeren bir yerleşim alanı olmasıdır. Alan geleneksel konut dokusundan oluşmaktadır. Geleneksel doku kent merkezinin kuzeyinde ulaşım sisteminin zor çözümlendiği eğimli bir arazide bulunmaktadır.

Şekil 2. Çalışma alanının konumu

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2020 yılı verilerine bakıldığı zaman Çankırı ilinin toplam nüfusu 192.428 olup Merkez ilçe nüfusunun ise 97.326 olduğu görülmektedir (TUİK, 2020). Çankırı Merkez ilçesinin toplamda 14 mahallesi bulunmaktadır. Mahalleler; en küçük birimleri sokak ve konut birimleri olan çeşitli faaliyetlerin (yönetmel, sosyo ekonomik, kültürel gibi) gerçekleştiği en küçük idari yapılandırma (Bayartan, 2005). Mahalle biriminin fiziksel ve idari sınırları, içerdiği nüfus büyüklüğüne dayanmaktadır (Altun, 2010). Çalışma alanında yer alan mahallelerin en erken bilgisine ise 1530 tarihli Osmanlı Muhassal Defteri'nde rastlanmaktadır. Tarihi kent dokusunun olduğu Karataş, Karatekin ve Mimar Sinan Mahalleleri de Çankırı'nın en eski mahalleleridir. Söz konusu bu mahallelere ek olarak İnci Çeşme, Tabakhane ve Alibey Mahalleleri de Cumhuriyet öncesi dönemde var olan mahallelerdir (Kale ve Türkan, 2020). Çalışma alanında bulunan mahalleler içinde sadece Cumhuriyet Mahallesi Cumhuriyet döneminde kurulmuştur. Alana ilişkin mahalle haritası Şekil 3'de verilmiştir.

Şekil 3. Çankırı Kentsel Sit Alanı mahalle haritası

2.2 Yöntem

Bu çalışmada Çankırı kimliğini oluşturan kentsel sit alanı içerisindeki günümüzde var olan kent imgeleri çıkarılmıştır. Alana ilişkin halihazır haritalar Çankırı Belediyesi'nden temin edilerek altlık olarak kullanılmıştır. Netcad yazılımı ile dönüştürülen çalışma altlığı, 1/2000 ölçekteki halihazır harita üzerinde oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında öncelikle Çankırı Kentsel Sit Alanı'nın tarihsel sürecine ilişkin literatür araştırması yapılmıştır. Daha sonraki aşamada keşif amaçlı arazi çalışması yapılmış, fotoğraflar ve kişisel gözlemler ile mekâna ilişkin veriler analiz edilmiştir. Lynch (2010)'in kent imgesi bileşenleri haritalar üzerine işlenerek mekânsal ve görsel değerlendirmeler yapılmıştır. Çankırı Kentsel Sit Alanı'nın imge haritalarının hazırlanmasında Netcad (7.2 sürümü) ve Photoshop (CS6 sürümü) programları kullanılmıştır. Değerlendirmede alanın kimliğini oluşturan en güçlü kent imgeleri temel alınmıştır. Kent imgelerinin belirlenmesinde araştırmacının gözlemlerine, algısına ve arazi deneyimlerine göre analiz yapılmıştır. Analizler sonucunda alana ilişkin her bir kent imge bileşeni (bölgeler, odaklar, sınırlar, işaret öğeleri, yollar) için ayrı harita hazırlanmıştır. Kent imgelerinin mekâna katkısının yüksek olduğu noktaların ortaya çıkarılması için mekânsal ağ analizi yapılmıştır. Bu analizle kentsel sit alanındaki baskın imgeleri ve bu imgelerin sokak dokusuyla olan ilişkisini ortaya çıkarmak hedeflenmiştir. Alanın fiziksel altyapısını oluşturan yollar ve odak noktalarına ait imge elemanlarının ilişkileri Graph Commons programı kullanılarak irdelenmiştir. Programdaki platform üzerine nokta verisi olarak yollar ve odak noktaları girilerek alandaki ilişkilerine göre aralarında bağlantılar çizilmiştir. Böylece yollar ve odak noktalarının ilişkiler ağı elde edilmiş ve bu ağdaki bağlantılılık değeri yüksek olan yerler araştırılmıştır. Yolların ilişkiler ağında bağlantılılık değerini ölçmek için merkezilik algoritması (*betweenness centrality*) değerine bakılmıştır. Merkezilik değerinin yüksek olduğu alanlar yüksek bağlantılılık değerine sahip olduğu, bu değer yüksek olması da o mekâna ait katkı değerinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Elde edilen tüm veriler birleştirilerek alanın kent imgelerini ifade eden mekânsal harita çıkarılmıştır. Kent imgeleri haritasında ve bu imgelerin mekâna katkısının yüksek olduğu noktaların üzerinde tüm veriler değerlendirilmiştir. Son olarak elde edilen bulgular ışığında, alanın tarihi ve kültürel peyzaj değerlerinin korunmasına yönelik öneriler geliştirilmiştir.

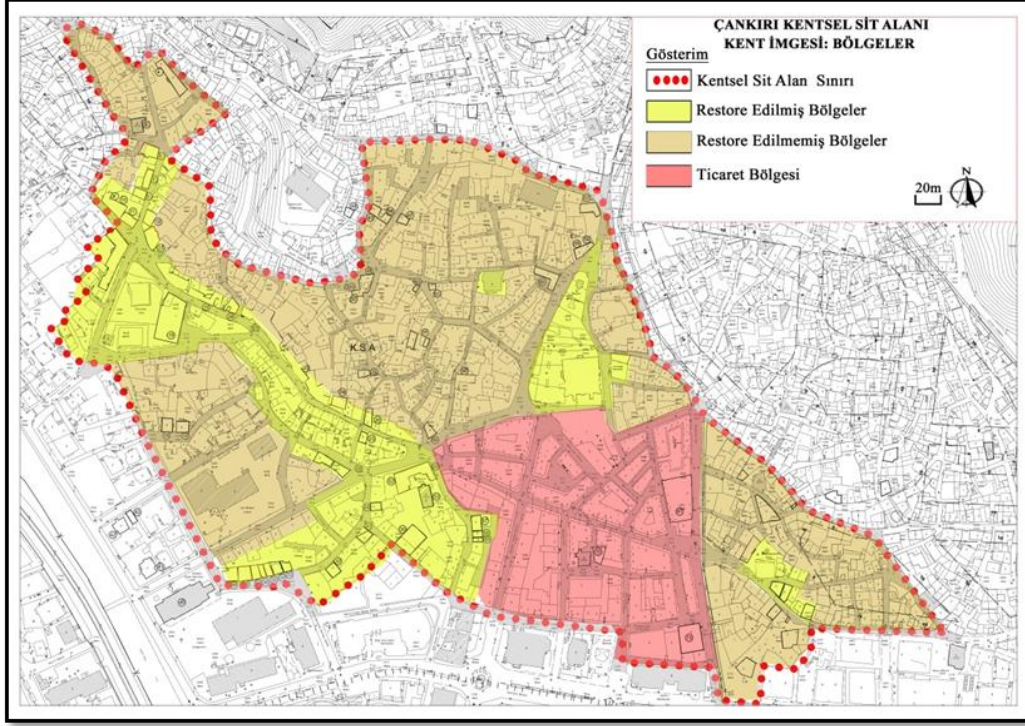
3. BULGULAR

Kent imgelerinin oluşması, insan ve mekân etkileşimi sonucu gerçekleşmektedir. İnsan, uyum kabiliyeti ile kendi gördüklerini bir amaç doğrultusunda seçer, düzenler ve anlamlandırır (Lynch, 1960). Mekân ise ilişkiler ve farklılıkları ortaya koymaktadır (Kaya ve Akdemir, 2020). Her gün yaşadığımız kentlerde buluşmak ya da toplanmak için bulunduğumuz mekânların tümünde dikkat etmediğimiz çok sayıda imge görülmektedir. Bu imgeler insanların paylaştıkları ortamların ara yüzünü oluşturmaktadır. Her mekânın algılanabilmesi için geçmişin ve yaşanmışlıkların olması gerekmektedir (Çelikyay, 2017). Her kentte bireylerin kişisel imgeleri bir araya getirmesi ile oluşturulan ve bir halk tarafından ortalama kabul gören kent imgeleri vardır (Öğçe, 2020). Kent imgelerinin belirlenmesinde ise Kevin Lynch'in çalışmasında yer alan 5 öge (yollar, düğüm noktaları, bölgeleri işaret öğeleri ve kenarlar) esas alınarak yaygın olarak bilinen kent imgeleri tespit edilmiştir. Çalışma alanı olarak seçilen Çankırı Kentsel Sit Alanı'nda Lynch (2010)'in kent imgeleri değerlendirilerek aşağıdaki çıkarımlar ortaya konulmuştur.

3.1 Bölgeler

Bölgeler, diğer imge öğelerine göre daha büyük kent parçalarını oluşturmaktadır (Lynch, 2010). Kentin orta veya büyük ölçekli bölümlerini oluşturan, içine girildiği hissedilen alanlardır. Bölgeler iki boyutlu mekânlar olarak algılanmaktadır. Bu nedenle bir kent içinde bulunduğu mahalle ya da semtle eş anlamlı olarak görünmektedir (Hofmann, 2012; Öğçe, 2020). Çalışma alanında toplamda üç farklı

bölgenin olduğu saptanmıştır. Bunlardan ilki, eski tarihi dokunun izlerini yansıtan, restore edilmiş bölgeler olarak ön plana çıkmaktadır. İkinci bölge ise henüz restore edilmemiş ancak geleneksel kent dokusunun bulunduğu alanlardan oluşmaktadır. Bu alan, çalışma alanının büyük bir kısmını kapsamaktadır. Üçüncü bölge ise ticaret amaçlı kullanılan alanlardır. Bu üç bölgenin dağılımı Şekil 4'te, bu bölgelerdeki kent dokusuna ilişkin görseller ise Şekil 5'te görülmektedir.

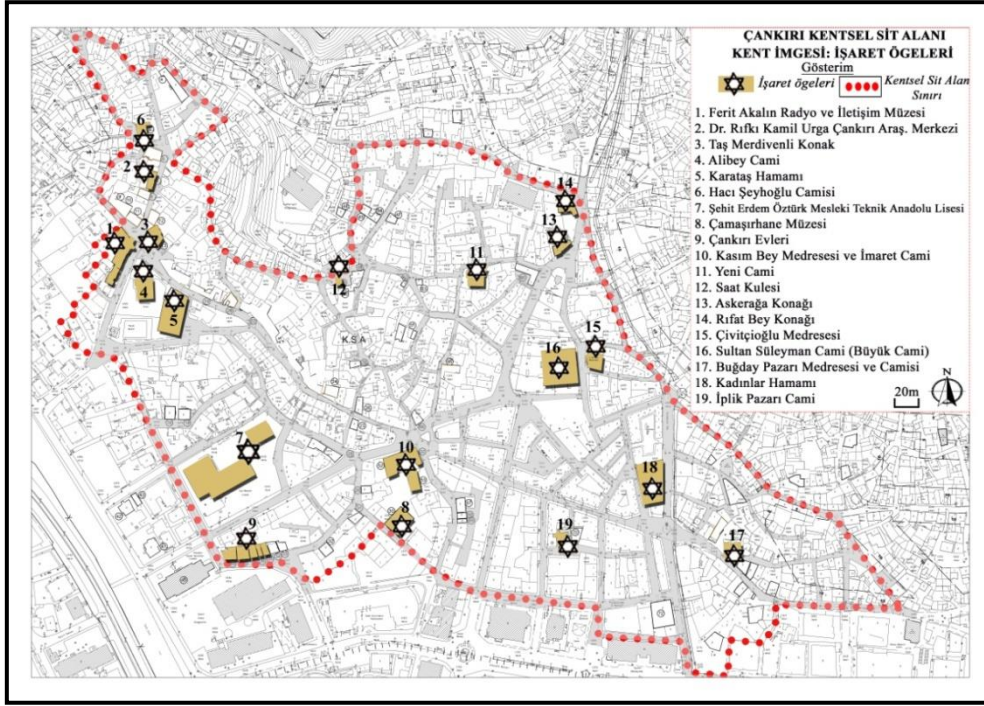
Şekil 4. Çankırı Kentsel Sit Alanı Kent İmgeleri; Bölgeler

Şekil 5. Çankırı Kentsel Sit Alanı'nda bulunan bölgelerden görünüm

3.2 İşaret öğeleri

Bir referans noktası olarak kabul edilen bina, işaret levhası, ağaç, donatı veya tepe gibi uzak mesafeden görülebilen ve sembolize edilebilen öğelerdir. Çalışma alanında toplamda 19 adet işaret öğesinin olduğu belirlenmiştir. Bu öğeler incelendiği zaman heykellerin, konakların, hamamların, camilerin, medreselerin, araştırma merkezlerinin ve müzelerin yer aldığı görülmüştür. Tarihi kent dokusunu yansıtan ve geçmişten günümüze miras kalan bu işaret öğeleri, kent kimliğinin korunması bakımından önem taşımaktadır. Çalışma alanında bulunan 19 adet işaret öğesinin konumlarını gösteren harita Şekil 6'da yer almaktadır. İşaret öğelerine ait görseller Şekil 7'de bir araya getirilmiştir.

Şekil 6. Çankırı Kentsel Sit Alanı Kent İmgeleri; İşaret ögeleri

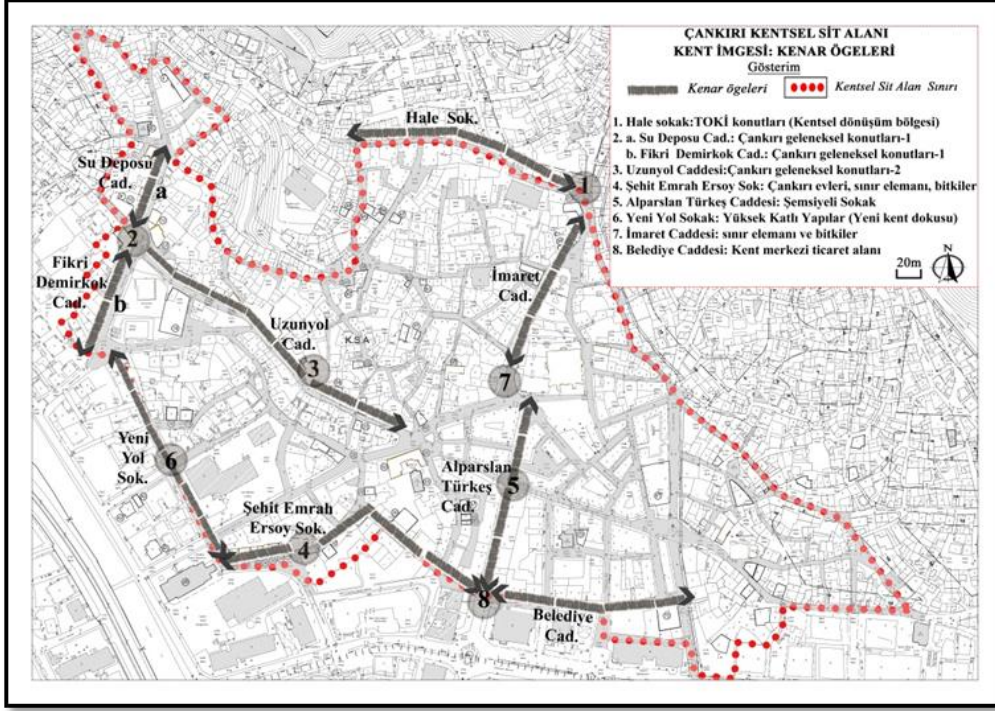

Şekil 7. Çankırı Kentsel Sit Alanı'nda bulunan işaret ögelerinin görünümü

3.2 Kenarlar / Sınırlar

Kenar ögeleri; kıyılar, bölgenin sınırları, bina cepheleri, duvarlar gibi elemanlardır. Kenarlar iki bölge arasında sınır işlevi görmektedir (Lynch, 2010). Sokaklarda araç ve yaya trafiği olmadığında bireyler bina cephelerine odaklanır, bu nedenle binaların mimarı formları, özellikleri, detayları ve tasarımı kenar oluşturarak önem kazanır (Lynch, 2010; Çelikyay, 2017). Bina cepheleri, yollar, su ögeleri, duvarlar dışında yol kenarına dizilmiş farklı bitki türleri de bir mekân algısı yaratarak bir kenar özelliği gösterir (Çelikyay, 2017). Çalışma alanında 8 farklı kenar ögesi belirlenmiştir. Alanın kuzey sınırındaki imarlı alanlarda yüksek katlı yapılaşma başlamaktadır. TOKİ konutlarının yer aldığı bu kentsel dönüşüm bölgesi ile çalışma alanı arasında yer alan Hale Sokak birinci kenar ögesini oluşturmaktadır. İkinci ve üçüncü kenar ögeleri ise alanın batı kısmında eski kent dokusundan ayrılan ve restore edilmiş Çankırı geleneksel konutlarıdır. Su Deposu, Fikri Demirkok ve Uzunyol caddeleri üzerinde yer alan geleneksel konutlar, duvarlar ve bitkiler sınırları oluşturmaktadır. Diğer yandan alanın güneyindeki Şehit Emrah Ersoy Sokağı'nda yer alan Çankırı evleri ve bu sokak sınırındaki duvar ve ağaçlar çevresini sınırlayan dördüncü kenar ögesidir. Alanda geleneksel kent dokusundan çıkılarak farklı bir alana

geçildiğini hissettiren Alparslan Türkeş Caddesi üzerinde şemsiye gölgeliklerle oluşturulan enstalasyon uygulaması beşinci kenar ögesidir. Geleneksel konut dokusu ile yüksek katlı konutlardan oluşan yeni kent dokusunu birbirinden ayıran Yeni Yol Caddesi altıncı; İmaret Caddesi üzerindeki Büyük Cami'nin duvarı ise restore edilmemiş diğer bölgeyi ayıran yedinci kenar ögesidir. Sekizinci kenar ögesi olan Belediyeler Caddesi, alan içerisindeki ticaret bölgesi ile kent merkezini birbirinden ayırmaktadır. Bankaların ve iş merkezlerinin artmakta olduğu bu caddede yüksek katlı yapılaşma ile kent merkezindeki ticaret alanına doğru geçiş yapılmaktadır. Alana ilişkin kenar ögelerinin dağılımı Şekil 8'de ve bu ögelerin görselleri Şekil 9'da verilmiştir.

Şekil 8. Çankırı Kentsel Sit Alanı Kent İmgeleri; Kenarlar

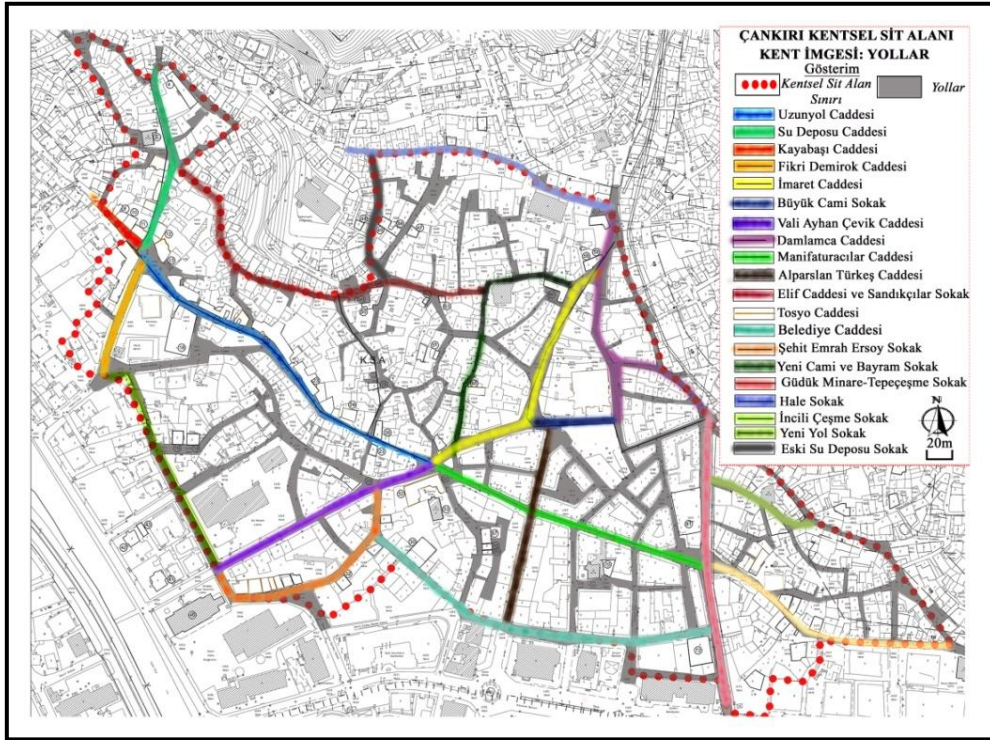

Şekil 9. Çankırı Kentsel Sit Alanı'nda bulunan kenar ögelerinin görünümü

3.3 Yollar

Sokaklar, yaya yolları, toplu taşıma alanları, kanallar, demiryolları kent imgelerinden yolları oluşturmaktadır. İnsanlar yollar üzerinde hareket ederek tarihi özelliklere sahip ögeleri anlayabilmektedir. Yollar kişinin imgesinde kentin dokusunu oluşturmaktadır. Yolların genişlikleri, döşeme malzemesi, eğimi gibi fiziksel özellikleri kişinin hızlı hareket etmesini sağlayan ögelerdendir. Sokak dokusunu oluşturan yollar alan kullanımını ve erişilebilirliği etkileyen etmenlerdendir. Çalışma

alanında yollar dar ve kıvrımlı yapıda olup eski yerleşim sistemine göre çok sayıda çıkmaz sokak bulunmaktadır. Yıldırım ve Çağdaş (2018), çıkmaz sokaklar ile hareketliliğin az olmasının tercih edildiğini, mahremiyet ihtiyacının en yüksek olduğunu, yani bu sokakların bütünleşme değerinin en düşük alanlardan olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda çıkmaz ve bölünmüş sokaklar, güçlü kent imgesi oluşturmamaktadırlar. Çalışma alanındaki çıkmaz sokakların varlığı yolların kesişim noktalarının azalmasına neden olmaktadır. Kent imgesi olarak yollar başlığı altında devamlılık sağlayan, birbiriyle bağlantılılık gösteren ve üzerinde işaret öğelerini görebileceğimiz sokak dokusu ortaya çıkarılmıştır. Çalışma alanı incelendiğinde toplamda 20 adet cadde ve sokağın kent imgesi açısından önemli olduğu saptanmıştır. Bu yollar; Uzun Yol, Fikri Demirkok, Kayabaşı, Su Deposu gibi geleneksel kent dokusunu yansıtan caddelerden ve sokaklardan oluşmaktadır. Şekil 10'da çalışma alanındaki yollardan imge olarak görülen sokak ve caddeler verilmiş olup Şekil 11'de ise bu yolların görünümüne ilişkin fotoğraflar yer almaktadır.

Şekil 10. Çankırı Kentsel Sit Alanı Kent İmgeleri; Yollar

Şekil 11. Çankırı Kentsel Sit Alanı'nda bulunan caddeler

Çalışma alanındaki yapılan gözlem ve değerlendirmeler sonucunda tüm kent imgeleri Çizelge 1'de toplanmıştır.

Çizelge 1. Çankırı Kentsel Sit Alanı kent imgeleri

İmge bileşenleri	Kent imgeleri	
1	Bölgeler	Bölgeler A. Restore edilmiş bölgeler B. Restore edilmemiş bölgeler C. Ticaret bölgeleri
2	İşaret öğeleri	Müzeler Ferit Akalın Radyo ve İletişim Müzesi Dr. Rıfki Kamil Urga Çankırı Araştırma Merkezi Çamaşırhane Müzesi
		Medreseler Kasım Bey Medresesi Buğday Pazarı Medresesi Civitçioğlu Medresesi
		Camiler Büyük Cami (Sultan Süleyman Cami) Hacı Şeyhoğlu Cami Yeni Cami Alibey Cami İmaret Cami İplik Pazarı Cami
		Hamamlar Karataş Hamamı Kadınlar Hamamı
		Heykeller Saat Kulesi
		Konaklar Taş Merdivenli Konak Askerağa Konağı Rıfat Bey Konağı Çankırı Evleri
		Okullar Şehit Erdem Öztürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
2	Kenarlar	Sınırlar 1. Hale Sokak: TOKİ konutları ve geleneksel kent dokusu geçiş alanı 2. Su Deposu Caddesi ile Fikri Demirkok Caddesi: Geleneksel konutlar 3. Uzun Yol Caddesi: Geleneksel konutlar 4. Şehit Emrah Ersoy Sokak: Geleneksel konutlar, bitkiler ve duvar elemanı 5. Alparslan Türkeş Caddesi: Şemsiyeli sokak 6. Yeni Yol Sokak: Yüksek katlı yapılar ile yeni kent dokusu geçiş alanı 7. İmaret Caddesi: Duvar elemanı ve bitkiler 8. Belediye Caddesi: Kent merkezindeki ticaret bölgesine geçiş alanı
4	Yollar	Sokaklar ve Caddeler Caddeler: Uzun Yol Caddesi Su Deposu Caddesi Kayabaşı Caddesi Fikri Demirkok Caddesi İmaret Caddesi Vali Ayhan Çevik Caddesi Damlamca Caddesi Manifaturacılar Caddesi Alparslan Türkeş Caddesi Elif Caddesi Tosyo Caddesi Belediye Caddesi Sokaklar: Büyük Cami Sokak Şehit Emrah Ersoy Sokak Yeni Cami Sokak Güçük Minare Sokak Hale Sokak İncili Çeşme Sokak Yeni Yol Sokak

değerini gösteren merkezilik (*betweenness centrality*) algoritmasına ait değerler temel alınmıştır. Bu değerlerin en yüksek olduğu 5. odak noktası 157.57 merkezilik değeri ile alana en çok katkı sağlayan merkezi oluşturmaktadır. Burada Kasimbey Medresesi ve İmaret Cami bulunmaktadır. Bu pek çok yolun kesişiminde yer alan kavşak özelliğiyle bağlantılılık değeri de en yüksektir. İkinci merkez ise Ferit Akalın Radyo ve İletişim Müzesi, Taş Merdivenli Konak, Karataş Hamamı gibi pek çok işaret ögesinin birleşiminde yer alan 1. odak noktasıdır. Burası kullanımların yoğunlaştığı kapalı bir meydan özelliği taşımaktadır. Uzunyol, Kayabaşı, Su Deposu ve Fikri Demirkok caddelerinin kesişiminde olan 1. odak noktası 69.03 bağlantılılık değeriyle ikinci sırada yer almaktadır. Bu kavşağın tarihi yapının ve geleneksel konut dokusunun birleşiminde olması nedeniyle kullanım değeri de yüksektir. Pek çok faaliyetin yürütüldüğü ticaret bölgesinin ortasından geçen Manifaturacılar Caddesi ve Tosya Caddesi kesişimindeki 6. odak noktası 65.62 merkezilik değeri ile bağlantılılıkta üçüncü sıradadır. Burada yer alan Buğdaypazarı Medresesi ve Kadınlar Hamamı kullanım alanı oluşturmaktadır. Toplanma özelliği oluşturan heykel ve meydanlar aynı zamanda aktivite için odak yaratmaktadır. Tarihi Saat Kulesi'nin bulunduğu 2. Odak 28.17 merkezilik değeri, Büyük Cami'nin bulunduğu 4. Odak 24.85 merkezilik değeri, değerleri alarak dördüncü sırada yer almaktadır. Büyük Cami önündeki meydan ve içerisindeki yeşil alanlar kentsel sit alanına farklı tipolojideki açık alanlar kazandırmaktadır. Alan sınırında yer alan kavşak özelliği gösteren TOKİ konutlarının başladığı 3. odak noktası 23.83 merkezilik değeri ile Şehit Emrah Ersoy Caddesini merkeze bağlayan 7. odak noktası ise 0 merkezilik değerini alarak beşinci sırada bağlantılılık sağlamıştır. Bu odaklar alan içerisinde çıkıldığını hissettiren geçiş bölgesi özelliği taşımaktadır. Çankırı Kentsel Sit Alanı'ndaki odak noktalarının ilişkiler ağı Çizelge 2'de verilmiştir.

Çizelge 2. Çankırı Kentsel Sit Alanı'nda odak noktaları arasındaki ilişkiler ağı

Odak imgelerin ilişkiler ağı	İmge adı	İmge tipi	Merkezilik Değeri
	5. Odak	Odaklar	157.57
	1. Odak	Odaklar	69.03
	6. Odak	Odaklar	65.62
	2. Odak	Odaklar	28.17
	4. Odak	Odaklar	24.85
	3. Odak	Odaklar	23.83
	7. Odak	Odaklar	0

Alandaki yollar incelendiğinde genel olarak düzenli bir ulaşım sisteminin olmadığı görülmüştür. Yolların kent imgelerini şekillendirmesi üzerindeki etkisini ölçmek için yolların arasındaki ilişkiler ağı irdelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre alanda yer alan üç yolun sahip olduğu baskın imgelerle yüksek değerlerde bağlantılılık değeri aldığı saptanmıştır. B bölgesinde üç farklı odak noktasını birleştiren ve Büyük Cami meydanına bağlanan İmaret Caddesi 55.63 merkezilik değeriyle en yüksek değeri almıştır. Alanın en uzun akslarından biri olan, iki farklı odak noktasını birleştiren ve geleneksel konutların sıralandığı Uzunyol Caddesi ise 50.10 merkezilik değeriyle bağlantılılık açısından ikinci sırada bulunmaktadır. Uzunyol Caddesi Manifaturacılar Caddesi 5 numaralı merkezi odak noktasıyla birleşerek devamlılık gösteren bir ana aks oluşturmaktadır. Bu aks üzerinde yürürken insanlar tarihi ve ticari özellikteki yapıları gözlemleyebilmektedir. Sürekliliği olan ve tanımlanabilen yollar, işlevsel bir kullanım da sağlamaktadır. Ticaret bölgesinin ortasından geçen Manifaturacılar Caddesi, 43.58 merkezilik derecesiyle üçüncü sırada kullanıma sahiptir. Diğer yolların merkezilik değerleri 5

numaralı odak noktasından itibaren azalmaktadır. Alandaki tüm yolların ilişkiler ağına ilişkin merkezilik değerleri Çizelge 3'de verilmiştir.

Çizelge 3. Çankırı Kentsel Sit Alanı'ndaki odak noktaları arasındaki ilişkiler ağı

Yol imgelerinin ilişkiler ağı	İmge adı	İmge tipi	Merkezilik Değeri
	İmaret Cad.	Yollar	55.63
	Uzunyol Cad.	Yollar	50.15
	Manifaturacılar Cad.	Yollar	43.58
	Damlamca Cad.	Yollar	30.12
	Bayram Sok.	Yollar	28.23
	Vali Ayhan Çevik Cad.	Yollar	28.22
	Sandıkçılar Sok.	Yollar	25.7
	Elif Cad.	Yollar	21.88
	Alparslan Türkeş Cad.	Yollar	20.8
	Hale Sok.	Yollar	15.1
	Güçük Minare Sok.	Yollar	13.17
	Su Deposu Cad.	Yollar	9.57
	Belediye Cad.	Yollar	8.75
	Eski Su Deposu Sok.	Yollar	8.02
	Şehit Emrah Ersoy Sok.	Yollar	6.3
	Tepe Çeşme Sok.	Yollar	5.14
	Fikri Demirkok Cad.	Yollar	3.37
	Yeni Yol Sok.	Yollar	3.2
	Yeni Cami Sok.	Yollar	2.72
	Kayabaşı Cad.	Yollar	1.83
	Büyük Cami Sok.	Yollar	1.5
	İncili Çeşme Sok.	Yollar	0
	Tosya Cad.	Yollar	0

Kent imgelerinin alandaki merkezilik derecesi yüksek olan yollar ve odaklar üzerinde toplandığı görülmektedir. Yollar bağlayıcı ve birleştirici özelliğe sahip olsa da alan sınırındaki yollar üzerinde yer alan konutlar kenar özelliği taşımaktadır. Kentsel sit alanında geleneksel konutların biterek yüksek katlı yapılaşmanın başladığı bölgeler belirgin bir kenar özelliği taşımaktadır. Hale sokak üzerinde yer alan TOKİ konutları, Belediye Caddesi ile Yeni Yol Sokak üzerindeki yüksek katlı yapılar majör kenar öğelerindedir. Bu akslar sınır oluşturarak tarihi bölgeden kente geçiş sağlamaktadır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ:

Kentlerdeki tarihi çevreler kent imgelerinin çoğunun şekillendiği hafıza mekânlarıdır. Kent imgesinin kentin mimarisi, sokakları, meydanları gibi kamusal mekânlarına ilişkin deneyimlerin sonucunda, insanların anlam yüklemesi ile oluşan belleğin görsel yansıması olduğu görülmektedir. Bir kentin bilinmesi ve benimsenmesindeki temel ölçüt, o kentin algılanabilmesi olduğu belirtilmektedir (Erkan ve Yenen, 2010). Çankırı Kentsel Sit Alanı, kent kimliğinin güçlendirilmesinin yanı sıra mekânsal gelişimin de yönlendirilmesinde önemli bir avantaj sağlamaktadır. Var olan bu belleğin yaşatılması için kent imgelerinin oluşumunu etkileyen faktörlerin dikkate alınması gereklidir. Çalışma kurgusu "Tarihi alanlarda yolların bağlantılılığının kent imgelerinin mekânsal biçimlenişinde etkisi vardır." hipotezine dayanmaktadır. Bu bağlamda Lynch'e ait kent imgeleri tasnifi ile çalışma alanındaki mevcut imgeler tespit edilerek kentsel sit alanının algılanmasını amaçlayan mekânsal harita elde

edilmiştir. Bu harita üzerinde yolların bağlantılılığına yönelik ilişkiler ağı değerlendirilerek, baskın olan kent imgelerinin neler olduğu ve hangi bölgelerde yoğunlaştığı çıkarılmıştır.

Tarihi alanlarda kent imgelerinin değerlendirilmesine ilişkin pek çok araştırma yapılmıştır. Ankara Beypazarı'nda kent imgelerinin algılanabilirliği üzerine yapılan bir çalışmada katılımcıların zihinlerinde daha çok Eski Beypazarı'na ait imgelerin yer aldığı, tarihi dokudan bağımsız olarak gelişim gösteren Yeni Beypazarı'nda kentsel imgenin daha zayıf olduğu gözlemlenmiştir (Türk, 2017). Duymuş vd. (2018)'in yaptığı çalışmadaki kullanıcıların mekânsal bilgi birikimi ve deneyimlerinin geçmişten günümüze taşıyan tarihe tanıklık etmiş imge elemanlarını belleklerinde cisimleştirdiği görülmektedir. Diğer yandan Çelikyay (2017)'in Amasra tarihi kentindeki incelemesinde, imge analizinin kentsel çevreyi değiştirecek kentsel tasarım çalışmaları için önem arz ettiği belirtilmektedir. Kahramanmaraş kenti Kentsel Sit ve Yenileme Alanı'nda ise kent kimliğine imzasını atan tarihi dokunun modern yapılarla birleşince silinmediği, bireyler tarafından bilinçli bir şekilde algılanarak Kahramanmaraş kentinin kimliğinde etkin bir rol oynadığı belirtilmiştir (Uluganlıgil ve Altunkasa, 2020). Kent morfolojisinin tanımlanmasında ve analiz edilmesinde kentsel imgeleri önemli bir role sahiptir (Kaya ve Akdemir, 2021). İmgelerin kent içerisindeki konumlarının, fiziksel özelliklerinin, tarihi yapı olmalarının ve işlevselliklerinin algılanmalarında önemli rol oynadığı, bu durumun kent kimliğinin oluşmasında etkili olduğunun sonucuna ulaşılmıştır (Tokmak, 2015). Dal ve Kaymaz (2021) kentin sağlam formunun, dokusunun ve yapıların birlikte ele alınmasının tarihi kentlerin kimliklerini kaybetme sürecine girmesinin engellenmesi ve kaybetmekte olduğu kimlik öğelerini tekrar kazanması bakımından gerekli olduğunu belirtmiştir. Tarihi yerleşmede var olan konut, hamam, ticaret gibi kullanımlar belirlenip, çevre imgesinin oluşmasını sağlayan yapı bileşenleri, yol döşemesi, donatı elemanları, bitki gibi öğelerin belirlenmesi ön koşuldur (Kuter, 2007). Bu bağlamda tarihi bölgelerde kent imgelerinin belirlenmesi ve bunların şekillenmesini sağlayan etmenlerin ortaya çıkarılması diğer çalışmalara katkı sağlaması bakımından önem taşımaktadır.

Çankırı Kentsel Sit Alanı'nda işlev gören kent imgelerine ait haritanın oluşturulması, fiziksel form ile ilişki kurulmasını sağlayan bir algı oluşturmamızı sağlamaktadır. Araştırma sonucuna göre yolların ve odak noktalarının bağlantılılığının yüksek olduğu bölgelerde kent imgelerinin yoğunlaştığı görülmüştür. Yolların formu, imgenin oluşması ve işlevini devam ettirebilmesi bakımından etkili olmaktadır. Nitekim Ülkeryıldız vd. (2009)'un yaptığı tarihi özelliklere sahip kentsel bir doku içerisinde kentte yabancı bireylerle gerçekleştirilen çalışmada bireylerin en çok odak noktaları ve yolları öncelikli olarak algıladıkları ortaya çıkmıştır. Devamlılık sağlayan yollar ve odak noktalarını oluşturan kent imgelerinin gelişimi kişiler için kesintisiz bir zihinsel algı yaratmaktadır. Diğer yandan geleneksel konutları yenilemeye yönelik çalışmalarda yetersizlikler alanın bütünsel olarak algılanamamasına sebep olmaktadır. Alanın tarihini yaşatan geleneksel konut dokusunun ticaret alanlarının baskısı altında gelişim gösteremediği görülmektedir. Ayrıca alanda eski konutların yer aldığı dar ve çıkmaz sokakların oluşturduğu bölgelerin fiziksel değişim gösteremediği görülmüştür. Bu alanda yapılan çalışmalarda toplumsal değişim süreci ve sosyal yapının içinde bulunduğu durum göz önünde bulundurulması gerekir.

Çankırı Kentsel Sit Alanı'nda yapılan değerlendirmeler ile elde edilen bulgular sonucunda kent kimliğinin geliştirilmesine yönelik mekânsal öneriler aşağıdaki gibidir:

- Tarihi özelliklere sahip yerleşim alanlarında yapılacak çalışmalar, geçmişle kurulan bağın devam ettirilmesi ve kentin turizm potansiyelinin geliştirilmesi bakımından önemlidir. Bu kapsamda çalışma alanı içinde turizmin geliştirilmesi için kent imgelerine yönelik tasarım rehberi hazırlanmalıdır.

- Kentsel sit alanında koruma ve turizmi ilişkilendirebilmek için halka yönelik eğitimlerin verilmesi ve halkın bilinçlendirilmesi, bölgenin korunması ve geliştirilmesi bakımından önemlidir. Bu kapsamda halkın alanın planlaması ve tasarımı konusunda fikrinin alınacağı çalışmalar yürütülmelidir.
- Alanda belirli bölgelerde yapıların restorasyonunun tamamlanmadığı görülmektedir. Yapıların görselliği, estetiği ve çevresindeki bileşenlerle uyumunu geliştirecek restorasyon çalışmaları tamamlanmalıdır. Geleneksel yapıların kat yüksekliklerine uyularak, mevcut mimari dokuya uygun düzenlemeler gerçekleştirilmelidir. Böylece kent estetiği ve algısında bütünlük yaratılacaktır.
- Geleneksel konut dokusu içinde sokaklar ve caddelerde tarihi dokuyu yansıtan döşeme malzemelerinin kullanılmasına özen gösterilmelidir. Yollarda beton döşemenin yerine kilit parke taşları kullanılmalı ve geleneksel mimari dokuyu devam ettirecek sokak tasarımı projeleri hazırlanmalıdır. Bu projelerin hazırlanmasında erişilebilirliğe ilişkin standartların dikkate alınması gerekmektedir.
- Alan içerisinde ticaret alanlarının bulunduğu yerler tarihi dokunun etkisinin hissedilmemesine neden olmaktadır. Ticaret bölgesinin bulunduğu alanın geleneksel konut dokusuna uyumlu şekilde yenilenmesi ve buraya ticari kullanımların yanı sıra sosyal ve kültürel tesislerin ilave edilmesi karma kullanımı sağlayacaktır.
- Kentsel sit alanındaki pek çok bölgede taşıt trafiğinin arttığı bununla birlikte otopark sorununun olduğu görülmektedir. Alanda merkez bölgenin yayalaştırılarak, kentsel sit alanı sınırına yakın bölgelerde otopark alanları oluşturulmalıdır. Yürünebilir alanların artırılması, mekânı deneyimleme sürecini artırarak bireylerin zihinlerinde kent imgelerinin güçlenmesini sağlayacaktır.
- Restore edilmemiş bölgelerde anıt, çeşme, heykel gibi imgelerin onarım ve yenileme çalışmaları yapılmalıdır.
- Alan içerisinde bulunan meydanlar gibi toplanma alanlarının aktif kullanımının olmadığı görülmektedir. Bu alanlar eski tarihi canlandıracak şekilde yeniden tasarlanmalı ve kamusal alanlar artırılmalıdır.
- Alan içerisinde kullanılan donatı elemanları sokak yapısına uygun olarak seçilmelidir. Alanda yolların karmaşık yapısının algılanabilirliği açısından yönlendirme levhalarının ve donatıların kullanımı artırılmalıdır.
- Tarihi çevrenin yeşil alanlar ile ilişkisinin kurulması alanın sürdürülebilirliği için önemlidir. Yeşil alanlar ile bütünleşen tarihi özelliğe sahip kamusal alanlarda insanların etkileşim içerisinde olması yaşadıkları çevreyi algılamasını, sahiplenerek aidiyet duygularının gelişmesini sağlayacaktır. Bunun için kullanılmayan açık alanlar yeşil alanlara kazandırılmalıdır. Bu alanlarda kentin dokusuyla uyumlu doğal bitki türlerine yer verilmelidir.
- Çankırı'nın turistik açıdan kültürel değerlerini yansıtan özellikteki işletmeler, sanat atölyeleri, tanıtım ofisleri, sergi alanları, eğitim merkezleri, yöresel pazarlar gibi kullanımların artırılarak sosyal etkileşim alanları yaratılmalıdır. Kentlinin tarihi alan ile etkileşimini artırmak mekân algısını geliştirmesi açısından etkili olacaktır.

- Alanın kuzey ve güney kısmında eski konut dokusuna göre kat yükseklikleri ve yerleşim düzeni bakımından farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıkların giderilerek kentsel sit alanı içinde yapı bütünlüğünü sağlanmalıdır.
- Kentsel sit alanı içinde bulunan 7 odak noktasının toplanma alanları olduğu düşünüldüğünde bu alanlarda gerekli yönlendirme levhalarının kullanılması, diğer peyzaj öğelerinin düzenlenmesi mekân formunun kent dokusuna göre tasarlanması, geleneksel dokunun devamlılığı için gereklidir. Bu bölgelerde araç trafiğinin azaltılarak düğüm/odak noktaları olan meydan, kavşakların tasarımına önem verilmelidir.

Çankırı Kentsel Sit Alanı'nda tarihi dokunun korunması için yapılan çalışmalar son zamanlarda hız kazanmıştır. Gelecekte bu alanda yapılacak tasarım çalışmalarında grafiksel gösterimlerle oluşturulan kent imgeleri haritası yol gösterici olacaktır. Kent imgelerinin bütün halinde ele alınarak planlama ve tasarım çalışmalarına dâhil edilmesi, kent kimliğinin geliştirilmesi bakımından önem taşımaktadır. Bu kapsamda hazırlanacak projelerde şehir plancıları, peyzaj mimarları, mimarlar gibi meslek disiplinlerin bir arada olması planlama ve tasarım süreçlerine farklı bakış açılarının kazandırılması bakımından gereklidir.

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: Yazarlar herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Etik Kurul İzni: Bu çalışma için etik kurul iznine gerek yoktur.

KAYNAKÇA:

- Ahunbay, Z. (2019). **Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon** (9. baskı). İstanbul: Yem Yayınları.
- Altun, D. A. (2010). **Kapalı Konut Siteleri ve 'Mahalle' Kavramı**. İdealkent dergisi, 1(2), 216-244.
- Anonim (2020). Çankırı Hâlihazır Haritası, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Çankırı Belediyesi. (Erişim tarihi: 04.04.2020)
- Bayartan, M. (2005). **Osmanlı Şehrinde Bir İdari Birim: Mahalle**. Coğrafya Dergisi, (13), 93-107.
- Çelikyay, S. (2017). **Strategies on Sustainability of Historical and Cultural Heritage in Amasra, Turkey**. Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD), Volume 2 (Special Issue 1), 104-116.
- Dal, İ. ve Kaymaz İ. (2021). **Antakya Gazipaşa Caddesi Örneğinin Kentsel Tarihi Peyzaj Açısından Değerlendirilmesi**. Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 23(2), 1-1. <https://doi.org/10.24011/barofd.945875>
- Duymuş, H., Çilek Ünal, M ve Altunkasa, M. Faruk. (2018). **Çukurova Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Öğrencilerinin Bakış Açısı ile Adana'nın Kent İmgeleri**, ISUEP2018 Uluslararası Kentleşme ve Çevre Sorunları Sempozyumu: Değişim/Dönüşüm/Özgünlük, 28-30 Haziran, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, s. 196-204.
- Eraydın, Z. (2016). **Kentsel Markalaşma Stratejilerinin Kent Belleği ve Kent İmgesi Üzerine Etkileri: Ankara Örneği**. İdealkent, 7 (20), 830-855.
- Erkan, N. Ç. ve Yenen, Z. (2010). **Yerleşmelerde İmaj Analizi Konusunda Bir Yöntem: Kastamonu Örneği**. Megaron, 5(2), 67-81.

Güler, T., Şahnagil, S. ve Güler, H. (2016). **Kent Kimliğinin Oluşturulmasında Kültürel Unsurların Önemi: Balıkesir Üzerine Bir İnceleme**. Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi, Cilt/Vol: 12, Özel Sayı, 85-104.

Hofmann, C. (2012). **Representation and Perception of Mapped Space**. Master's Thesis, Universitat Wien, Bachelor of Science in Geography, Vienna.

Kale, M. ve Türkan, O. (2020). **Çankırı Şehri Sınırları ve Yönetmelik Coğrafya Bağlamında Mahallelerin Yeniden Değerlendirilmesi**, (Ed. MM Kale ve O. Türkan), Çankırı Şehir Coğrafyası, (s. 99-133). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kaya, A. Y. ve Akdemir, İ. O. (2021) **Kentsel Değişim-Kent İmgesi Korelasyonu: Elazığ örneği**. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 31(1), 1-23, <https://doi.org/10.18069/firatsbed.822006>

Köse, B. ve Dönmez, Y. (2021). **Mahalle Ölçeğinde Kültürel Değerlerin Kent Kimliğine Etkileri: Kale Mahallesi-Samsun**. Kent Akademisi , 14 (4) , 1156-1190 . DOI: 10.35674/kent.955281

Kuter, N. (2007). **Çankırı Kenti Açık ve Yeşil Alan Varlığı İçinde Tarihi Kent Merkezinin Kentsel Peyzaj Tasarımı Açısından Değerlendirilmesi**. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ankara.

Lynch, K. (1960). **The Image of the City**. Cambridge, Massachussets, USA: The M.I.T Press.

Lynch, K. (2010). **Kent imgesi**. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Neacşu, M. C. (2009). **The city image and the local public administration: A working tool in urban planning**. Transylvanian Review of Administrative Sciences, 5(27), 172-188.

Öğçe, H. (2020). **Kent İmgesi: İstanbul Tarihi Yarımada Örneği**. Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Düzce.

Öztürk, A. Ç. (2016). **Eskişehir'in Geçmişteki ve Bugünkü Kent Belleğinin Zihin Haritaları Üzerinden Okuma Denemeleri**. İdealkent, 7(20), 856-880.

Rossi, A. (2006). **Şehrin Mimarisi**, Nurdan Gürbilek (Çev.). İstanbul: Kanat Yayınları.

Tokmak, T. P. (2015). **Çevresel İmgelerin Kent Kimliğine Etkisi: Müftü Deresi - Kurtuluş Meydanı Aksı Örneği**, Yüksek Lisans Tezi, Toros Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mersin.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2020). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> (Erişim Tarihi: 13.10.2021)

Türk, S. (2017). **Beyazır Kent Kimliğinin Bilişsel Haritalama Yöntemi İle Değerlendirilmesi**. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9 (19), 483-499, <https://doi.org/10.20875/makusobed.324147>

Uluganlıgil, B. ve Altunkasa, M. F. (2020). **Kahramanmaraş Kentsel Sit Alanının Mekânsal Kimlik Açısından Değerlendirilmesi**, Ç.Ü Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi, 39 (9), 57-65.

URL-1 <http://www.cankiri.bel.tr/sayfa-12/tarihi.php> (Erişim tarihi: 25.09.2021)

URL-2 <https://cankiri.jandarma.gov.tr/> (Erişim tarihi: 25.09.2021)

Ülkeryıldız, E., Arsan, Z. D. ve Akış, T. (2009). **Öğrenci Zihin Haritalarında Kente İlişkin Deneyimle Değişen Çevre Algısı**. Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 11(1), 72-82.

Yıldırım, E. G. ve Çağdaş, G. (2018). **Gaziantep Geleneksel Mimari Dokusunun Sosyo-Kültürel Bağlamda Mekân Dizimsel Analizi**. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 17(2), 508-532.